

► **Arnold Arts bouwt op de zolder van zijn woning aan een orgel**

Zoeken naar het perfecte geluid

De orgelkring Jacobus Zeemans bestaat 40 jaar. Dan moet Arnold Arts het kabinetorgel af hebben, vindt hij zelf.

Herbert Kats
Etten-Leur

Op een bloedhete zolder aan de Paukeslag in Etten-Leur krijgt een orgel een transformatie. De bouwer, Arnold Arts (83), gebruikt elke snipper vrije tijd die hij heeft. Als zijn handen de pijpen hebben vervangen, is de toon van het kabinetorgel veranderd. „Het moet af, nu de orgelkring dit jaar het veertigjarig bestaan viert”, houdt hij zichzelf voor.

Van die kring, genoemd naar de fameuze orgelbouwer Jacobus Zeemans, is Arts lid. De kring heeft als doel het in stand houden van de monumentale orgels in Etten-Leur. Arts speelt ook zelf, al zo'n 25 jaar in de Rucphense Martinuskerk. Aan het pijporgel thuis

Het is een zoektocht naar gebruikte onderdelen. Nieuw is niet te financieren

– Arnold Arts

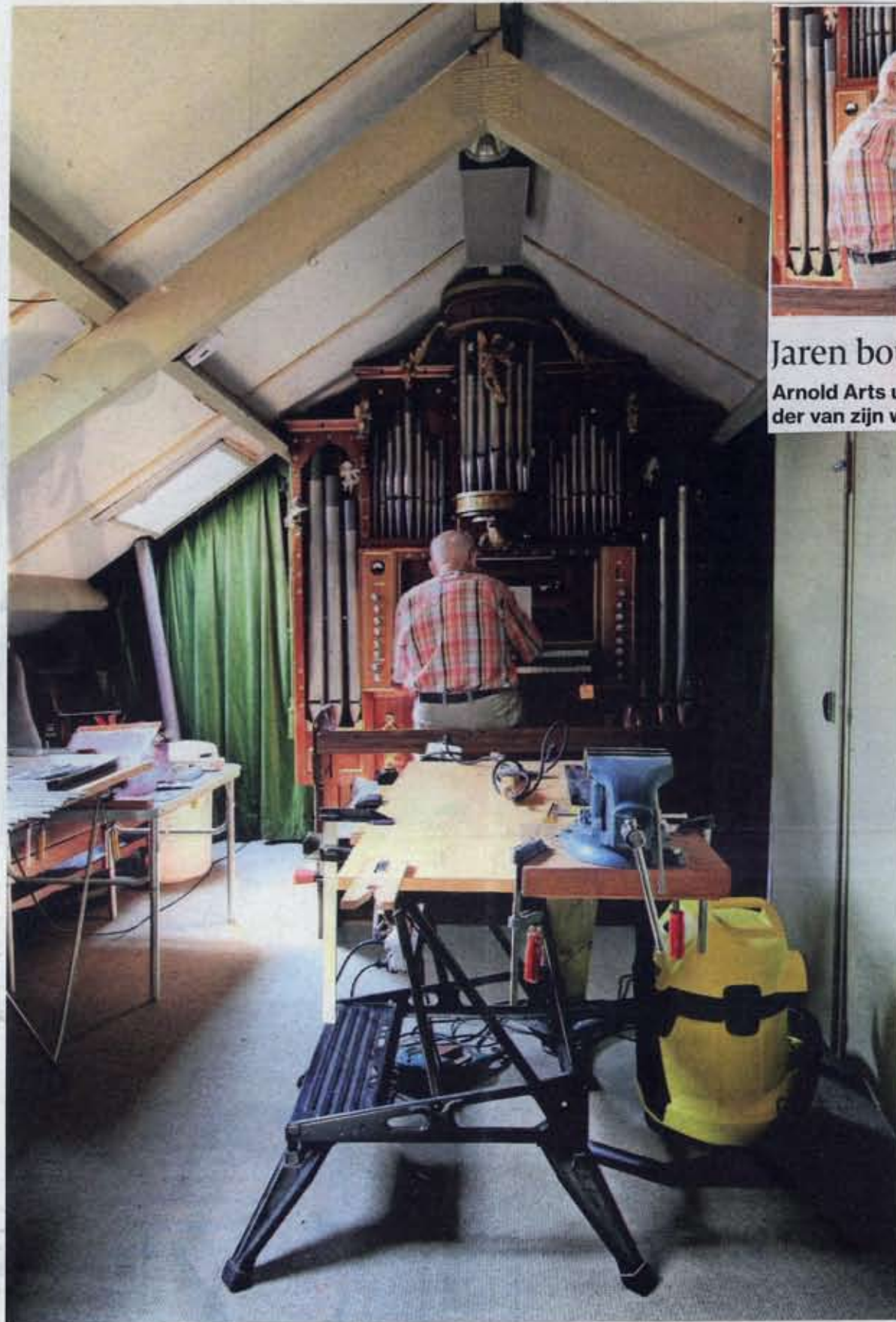
bouwt hij inmiddels al enkele decennia, maar het werk lag vier jaar stil. „Ik heb een hartstilstand gehad, maar nu heb ik het weer opgepakt”, klinkt het monter. En hij snelt kwiek de trap op.

Boven oogt het netjes, maar de workmate en de onderdelen ondersteunen het verhaal van werk-in-uitvoering. Het orgel was al eens compleet, maar ondergaat nu een aanpassing. „Het is nog niet gestemd”, zegt Arts verontschuldigend als hij zich achter het klavier nestelt. De nieuwe en de oude pijpen moeten nog hoorbaar hun harmonie vinden.

Niettemin, het is een goed teken dat de weduwnaar, 'mijn vrouw overleed negentien jaar geleden plotseling', weer aan zijn droom sleutelt.

„Ik wilde in het voetspoor treden van Jacobus Zeemans”, zegt de amateur-orgelbouwer quasi-serieus. De Bredanaar Zeemans bouwde in het begin van de achttiende eeuw onder meer het orgel in het Trouwkerkje in Etten-Leur.

Trots toont Arts krantenknipsels. Uit het Brabants Nieuwsblad uit 1988 bijvoorbeeld. Ook toen al werkte hij aan zijn schepping,

Jaren bouwen aan een orgel
Arnold Arts uit Etten-Leur bouwt op de zolder van zijn woning aan een kabinetorgel.

Kabinetorgel als meubelstuk

Een kabinetorgel is eigenlijk een kleinere versie van de bekende pijporgels die kerken sieren. Het lijkt op een kabinet en wordt door velen gezien als een mooi meubelstuk. In vroeger tijden waren deze instrumenten in gebruik als huisorgel in kastelen en grote boerderijen. Vele zijn in de loop der tijd verloren gegaan. Voor resterende exemplaren is tegenwoordig vaak (toch) een plekje in kerken gereserveerd, als er geen groot orgel is of als dat niet wordt gebruikt.

◀ Arnold Arts: „Ik houd rekening met de bureu. Ik speel nooit na 21.00 uur 's avonds.”

FOTO HERBERT KATS

▼ Arnold Arts bouwt al jaren aan het kabinetorgel. „Ik heb er nooit een opleiding voor gehad.”

FOTO MARCEL OTTERSPEER/PX4PROFS

hoewel hij daar nooit een opleiding voor genoot. „Ik werkte dertig jaar als offsetdrukker.”

Lang geleden ontwikkelde hij een passie voor het orgel. „Dat moet geweest zijn toen ik in een klooster in Nijmegen zag hoe zoiets werd opgebouwd. Ik werkte daar als surveillant.” Geboren in Oploo, aan de rand van de Peel, leerde Arts op jonge leeftijd, 'ergens tussen de 18 en 20', het orgel bespelen. Dat doet hij ook op de zolder van zijn hoekwoning. „Maar ik houd wel rekening met de bureu. Na 21.00 uur speel ik niet meer.”

Door het huisorgel heeft hij voortdurend iets om handen. „Het is steeds een zoektocht naar onderdelen.” Het moet gebruikt materiaal zijn, dat Arts zelf met de auto gaat halen. „Anders is het niet te financieren.” Als de pijpen wat

te zwaar zijn om te tillen, is er hulp. „Gelukkig springt mijn zoon dan bij.” Nu is hij aan het sleutelen, veranderen. Maar als hij ergens een mooie kast tegenkomt zou hij zijn orgel net zo lief nog eens uit elkaar halen en helemaal opnieuw beginnen, bekent hij. De vaardigheid om met zijn handen te werken heeft hij van zijn vader, zegt Arnold Arts.

Op zijn zolder wemelt het van de onderdelen. In het orgel worden tachtig pijpen vervangen, op een totaal van driehonderd. Hij telt: „Eerst zesenvijftig en dan nog eens twee maal twaalf.”

Vroeger waren de pijpen van zink, tegenwoordig wordt een tinlegering gebruikt. De klank van het orgel verandert met de komst van de nieuwe onderdelen. „Het geluid wordt warmer”, verzekert de bouwer.

